

NAŠ NAČRT ZA NAŠE VODE

Načrt upravljanja voda je pomemben nacionalni dokument, s katerim je Slovenija opredelila svoja ravnanja, da bi do leta 2015 dosegla dobro stanje voda. Načrt zahteva vzajemno in usklajeno sodelovanje prav vseh v Sloveniji, v tem smislu pa bo neprecenljivega pomena tudi vaša osebna vloga.

Vse države članice Evropske unije so po letu 2000 začele celovito upravljati s svojimi vodnimi viri. S tem namenom so pripravile nacionalne Načrte upravljanja voda, ki sledijo skupni evropski vodni politiki, zagotavljajo varstvo in trajnostno rabo voda ter se posodablajo vsakih 6 let.

Načrt upravljanja voda vselej zajema celotno povodje ali porečje, opiše njegove značilnosti, obravnava prisotne dejavnosti, analizira obre-

menitve, podaja ugotovitve rednega spremljanja stanja voda, opredeli cilje in potrebne ukrepe za njihovo doseganje ter potrebna finančna sredstva. Glede na danosti slovenskega ozemlja, kjer so vsa naša glavna porečja čezmejna, je načrtovanje usklajeno tudi s sosednjimi državami.

Ključne teme Načrta upravljanja voda so kakovost voda, varnost pred vodami in raba voda. Gre namreč za področja, kjer se srečujejo različna, tudi nasprotujoča si, zanimanja med razvojem in varovanjem virov – med rabo razpoložljivega prostora ter ohranjanjem vodnih površin, med izpuščanjem odpadnih vod in ohranjanjem kakovosti vodotoka, med intenzivnim kmetovanjem ter ohranjanjem zadostnih količin pitne vode.

Zaradi usklajevanja množice deležnikov s tako različnimi zanimanji smo pri oblikovanju Načrta upravljanja voda soočeni s številnimi nerešenimi razvojnimi težavami. V Sloveniji bomo pri zagotavljanju virov vode za prihodnost lahko uspešni, le če se bomo znali dogovoriti in uskladiti pri varovanju naših vodnih virov. Odgovorne ustanove in službe bodo morale biti učinkovite, podjetja ter posamezniki pa odgovorni.

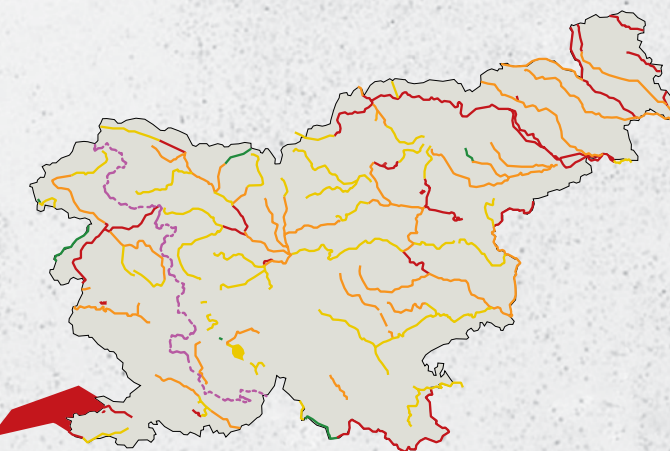
Za izvajanje upravljanja z vodami so odgovorne državne in lokalne službe ter ustanove, ki sodijo med nosilce urejanja prostora v državi. Skrb za vode pa je usklajena tudi na evropski ravni, preko katere naša država skrbi za skupne načrte upravljanja voda, za usklajevanje ter prenos znanja, izkušenj in tehnologij.

V SLOVENIJI BOMO POSKRBELI ZA:

- > zagotavljanje čiste pitne vode;
- > obnovitev kakovosti voda;
- > določitev stvarne cene za rabo voda;
- > čiščenje komunalne odpadne vode;
- > zmanjšanje onesnaževanja z nitrati iz kmetijstva in zmanjšanje izpustov iz industrije;
- > varstvo kopalnih voda.

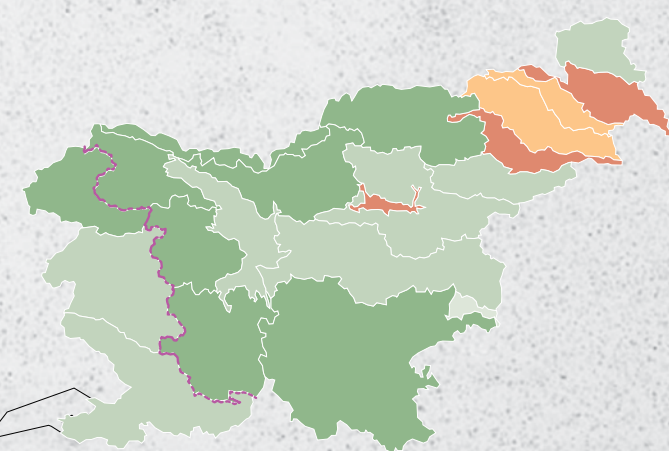
OCENA VERJETNOSTI DOSEGANJA OKOLJSKIH CILJEV DO LETA 2015

VODNA TELESA POVRŠINSKIH VODA

- Cilje bomo dosegli
- Cilje bomo verjetno dosegli
- Ciljev verjetno ne bomo dosegli
- Ciljev ne bomo dosegli
- Razvodnica

VODNA TELESA PODZEMNIH VODA

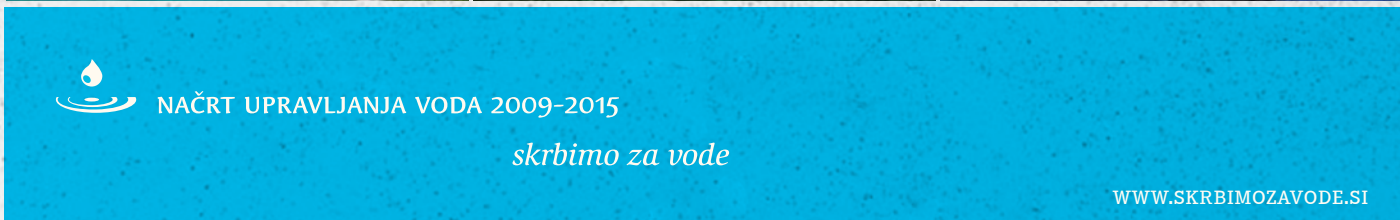
- Cilje bomo dosegli
- Cilje bomo verjetno dosegli
- Ciljev verjetno ne bomo dosegli
- Ciljev ne bomo dosegli
- Razvodnica

MOJA VLOGA

Naše vodno bogastvo je v tem trenutku še veliko. Ker se njegovega pomena premalo zavedamo in to dobrino premalo odločno varujemo, nas prihodnost lahko sooči najprej z zmanjšanjem, nato pa še s pomanjkanjem potrebnih količin vode v dobrem stanju. Karkoli lahko naredimo, da se nam to ne bi zgodilo, je vredno narediti čim prej.

SODELUJEM

Udeležujem se javnih posvetovanj in razgrnitve občinskih prostorskih načrtov. Opozarjam na morebitna neskladja posegov in dejavnosti na vodnih ter priobalnih zemljiščih, vodovarstvenih območjih, mokriščih in drugih z vodo povezanih območjih. Pozanimam se, ali v našem kraju ustrezno odvajajo in čistijo vode.

Publikacija je tiskana na 100 % recikliranem papirju. Prispevajte k ločenemu zbiranju odpadkov in jo po branju odvrzite v zabojnik za papir.

VARUJEM

Pomagam skrbeti za lokalne vire, in sicer z obnovitvijo krajevnega vodnjaka ali kala, vzdrževanjem izobraževalne vodne poti, čiščenjem rečnih bregov ter jezerske obale. Če imam dovoljenje za lastno oskrbo z vodo, varujem ta vir. Kadar opazim nenavadne dejavnosti ali izlitje nevarnih snovi, takoj pokličem center za obveščanje na številko 112.

SPREMLJAM

Berem letna poročila o kakovosti pitne vode javnega vodovodnega podjetja v našem kraju. Spoznavam ključne dejavnike, ki ogrožajo dobro stanje voda. Spremljam letna poročila o količinah ter kakovosti voda Ministrstva za okolje in prostor, Agencije RS za okolje.

VARČUJEM

Zapiram pipo in preprečujem tudi najmanjše uhajanje vode. Kopanje nadomestim s prhanjem. S prezračevalniki in omejevalniki pretoka vode lahko zmanjšam porabo tudi za 30 oziroma 40 %. Uporabljam gospodinjske aparate, ki varčujejo z vodo.

NE ONESNAŽUJEM

Uporabljam okolju prijazne gospodinjske aparate in čistilna sredstva. V umivalnik ali stranišče ne mečem kozmetičnih pripomočkov, barv, olj ali nevarnih snov. Redno praznim greznico. Odpovem se uporabi snovi, ki lahko onesnažijo okoljske potoke in reke. Motorno olje oddajam na bencinskih črpalkah oziroma na mestih za posebne odpadke. Pri uporabi plovil preprečim uhajanje goriva in maziva v reke, jezera ter morje. Upošteвам navodila za ravnanje s snovmi oziroma sredstvi, ki jih uporabljam. Že najmanjši ostanki nevarnih snovi, sprani iz uporabljenih embalaž, onesnažijo velike količine površinske ali podzemne vode.

ZMANJŠUJEM

Zmanjšam tlakovane površine v okolici doma in upočasnim odtok padavinske vode. Zmanjšam ali odpravim rabo gnojil in pesticidov za trato ter vrt. Zmanjšam količino smeti.

Izdalo: Ministrstvo za okolje in prostor, 2010 / 4000 izvodov. Voda projekta: Irena Rejce-Biančelj (MOP), Priprava besedil: Radica Oblik / Oblikovanje: Bergh / Fotografije: Peter Skoberne, Albert Kolar, Špela Glušin, Janko Lipovšek, Fotografija na naslovnici: Albert Kolar, Sokol / Priprava strokovnih gradiv: MOP, ARSO, IZVRS, GEO-ZS, NIB-MBP, Tisk: Medium, Zivonica

SKRIBIMO ZA VODE

Kako bo Slovenija poskrbela za svoje vode?

Predstavitev Načrta upravljanja voda 2009-2015

BREZ VODE NAS NI

Voda je eden osnovnih pogojev za življenje. Tako v okolju kot tudi v človeku omogoča toliko procesov, da si brez nje enostavno ni mogoče predstavljati življenja.

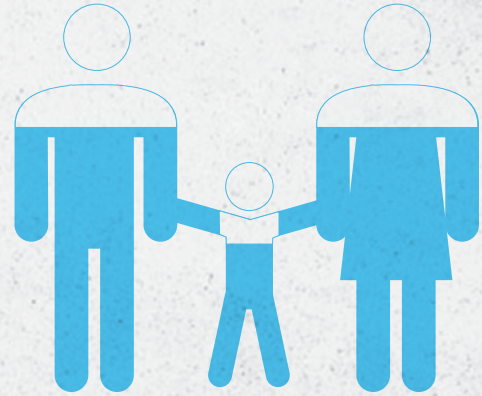
Voda je, čeprav brez barve in vonja ter navidezno povsod dostopna, ena najbolj pomembnih strateških dobrin vsake države, vsakega naselja, vsake družine in vsakega človeka. Z vodo moramo ravnati na način, ki bo tudi prihodnjim rodovom omogočil zadostne količine in njeno ustrezno kakovost.

Tudi naše telo je nekakšna velika vreča vode, saj skoraj 70 % telesne teže človeka predstavlja voda, v kateri neprestano potekajo življenjski procesi. Voda uravnava telesno temperaturo, preko krvi oskrbuje celice s hranili in kisikom ter odplavlja odpadne snovi. Podobno je tudi povsod okrog nas, v prostoru, v katerem delamo oziroma živimo. Voda je tista, ki nam omogoča živeti ter delati, in je tista, ki najbolj pomembno vpliva na kakovost našega življenja.

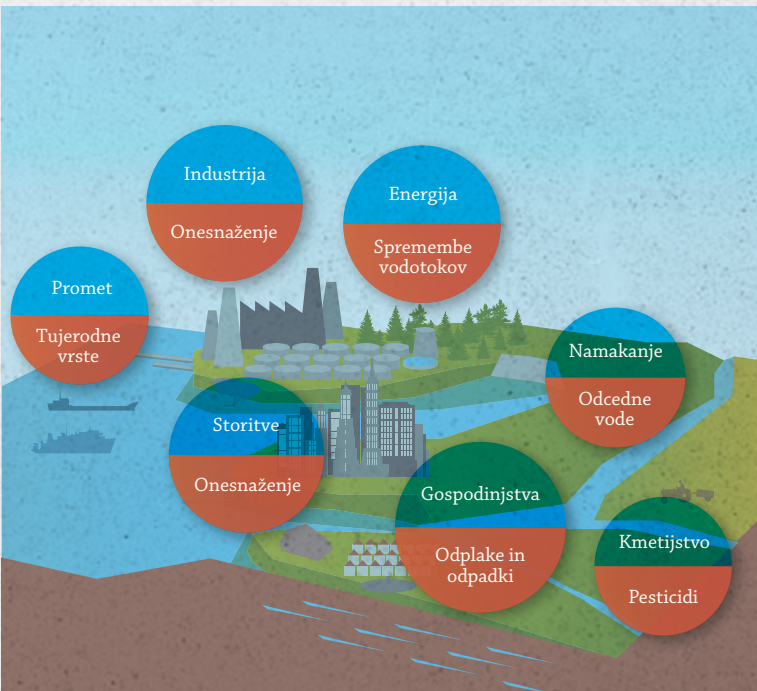
A vendar skoraj vsaka dejavnost, v katero smo čez dan vključeni, na različne načine slabša bodisi kakovost vode bodisi znižuje raven njene razpoložljivosti. Pomanjkanje vode pomeni sušo in lakoto, preveč vode pomeni poplave ter škode. Onesnažena voda pomeni finančne stroške in zdravstvene težave. Vodo potrebujemo v zadostnih količinah in primerne kakovosti.

Ker vodni viri niso neomejeni, moramo z njimi ravnati skrbno, celovito in trajnostno.

Vode okrog nas in pod tlemi, na katerih stojimo, sodijo med tako imenovane obnovljive naravne vire. Če želimo v Sloveniji ta življenjski vir ohraniti v dobrem stanju, moramo biti pozorni na vse dejavnosti, ki slabšajo stanje voda. Moramo biti odločni in v primeru težav ukrepati zgodaj, nenehno ter učinkovito, predvsem pa začeti dolgoročno načrtovati vse naše korake, ukrepe in dejavnosti, katerih namen je varovanje naše ključne strateške dobrine – virov dobre vode.

Do 70 % telesa človeka predstavlja voda
75 % teže mišic predstavlja voda, kri vsebuje skoraj 70 % vode, telesne maščobe 10 % vode in tudi kosti kar 22 % vode.

Voda je strateška dobrina

Vodo potrebujemo v zadostnih količinah in primerne kakovosti. Ker vodni viri niso neomejeni, moramo z njimi ravnati skrbno, celovito in trajnostno.

KRALJESTVO VODA

Slovenija je z vodami bogata dežela – ima obilico vode v vseh oblikah in izredno razkošje živalskih ter rastlinskih vrst v njej. Obilne padavine, razgibano ozemlje in značilno pestro naravno okolje so stkale zelo gosto mrežo površinskih vodotokov ter podzemnih vodnih sistemov.

Vode Slovenije delimo na tiste iz vodnega območja Donave in tiste iz vodnega območja Jadranskega morja. Na vodnem območju Donave so porečja Save, Drave in Mure, vodno območje Jadranskega morja pa zajema povodji Soče ter jadranskih rek z morjem. Zaradi lažjega upravljanja je vsako porečje razdeljeno na enote, imenovane vodna telesa. V Sloveniji imamo 155 vodnih teles na površinskih in 21 na podzemnih vodah.

Tekoče vode so oblikovale gosto rečno omrežje, dolgo 26.989 kilometrov in razpredeno po vsej Sloveniji. Večina omrežja je vezana na 4 glavne reke: Sočo, Savo, Dravo in Muro. Njihova pomembna značilnost je tudi čezmejnost. Večina slovenskih voda (81 %) odteka proti Črnemu morju, druge v Jadransko.

PODOLŽNI PREREZ SLOVENIJE

POVPREČJE PADAVIN (1961 - 2000)

Zaradi močne reliefne razgibanosti Slovenije in kamninske sestave njenih tal so tukajšnji vodotoki kratki. 10.000 vodotokov je hudourniških in samo 46 vodotokov je daljših od 25 kilometrov. Več kot 100 kilometrov so dolge le Sava, Drava, Kolpa in Savinja.

Soča je ena od petih najbolj ohranjenih rek v Evropi. Slapov je največ v alpskem delu, najvišji slap je Čedca (130 m), najbolj vodnat pa Boka (od 2 do 100 m³/s). Med naravnimi jezeri je največje Bohinjsko jezero (3 km²), najvišje ležeče pa je Zgornje Kriško jezero (2.145 m). Najbolj znano je presihajoče Cerkniško jezero, ki ga je že v 17. stoletju opisal Valvazor. O razsežnostih podzemnega sveta priča podatek o 10.000 uradno zabeleženih jamah.

Pri nas uspeva približno 24.000 rastlinskih in živalskih vrst. Kar 800 živalskih in 66 rastlinskih vrst je endemičnih oziroma značilnih samo za te kraje. V svetovnem merilu je Slovenija prepoznana kot dežela z eno najvišjih ravni podzemeljske biotske pestrosti. Vodna favna z 200 vrstami je najbogatejša, kopenska s 150 vrstami pa zaostaja kvečjemu za južnejšimi deli Dinarskega krasa. Pet slovenskih jamskih sistemov se je uvrstilo med 20 biotsko najbogatejših na svetu. Visoko prednjači postojnsko-planinski jamski sistem s 50 vodnimi in 35 kopenskimi vrstami.

V Sloveniji imamo ohranjenih tudi več kot 3.500 mokrišč. Najpomembnejša - Sečoveljske soline, Škocjanske jame in Cerkniško jezero – so razglašena za mednarodno pomembne, imenovane tudi ramsarske lokalite.

Podzemna voda močno presega prostornino površinskih vodnih teles in je vir pitne vode za kar 97 % prebivalcev Slovenije. Najbogatejši s podzemno vodo so ravninski prodno-peščeni nanosi rek, največ ozemlja pa zavzemajo kraški in razpokinski vodonosniki. V slednjih so uskladiščene tudi najbolj kakovostne zaloge podzemne vode. Razpoložljive zaloge podzemne vode so ocenjene na 922 milijonov m³ oziroma 457 m³ na prebivalca na leto.

STANJE VODA

Ohranjanje neoporečne vode za zdravje ljudi in stanje ekosistemov postaja vedno bolj zahtevno, saj naš način življenja v prostoru posega tudi na območja, ki so bila še včeraj varna pred vplivi človeka.

POVRŠINSKE VODE

Velika večina (95 %) vodnih teles površinskih voda v Sloveniji ima dobro kemijsko stanje in je z nevarnimi snovmi razmeroma malo obremenjena. Na vodnem območju Donave je bilo slabo kemijsko stanje ugotovljeno samo na Savi (Vrhovo – Boštanj) in Krki (Soteska – Otočec), na vodnem območju Jadranskega morja pa je v slabem stanju le morje.

Ekološko stanje ocenjujemo glede na kakovost in sestavo biološke združbe v vodi. Določajo ga vodno rastlinstvo (fitoplankton, fitobentos in makrofiti), bentonski nevretenčarji ter ribe. V slabo ali zelo slabo ekološko stanje so uvrščene Kamniška Bistrica (spodnji tok), Pivka (Prestranek – Postojnska jama), Cerknišča, Rinža, Sotla (Dobovec – Podčetrtek), Meža (od Črne do Dravograda), Kobiljanski potok in Koren.

Stanje površinskih voda s posebnimi zahtevami
Površinske vode so vir pitne vode le za približno 3 % prebivalstva in vsi površinski viri pitne vode izpolnjujejo zahtevano kakovost. Kakovost kopalnih voda na morju je večinoma skladna z zahtevami. Bolj neugodne so razmere za kopanje na celinskih vodah, najbolj na kopalnih območjih Krke in Kolpe. Neustrezno raven kakovosti vode pa večinoma beležimo na vseh tistih odsekih vodotokov, ki so pomembni za življenje posameznih vrst rib. Med leti 2006 in 2008 so bili med ustrezne tako uvrščeni samo odseki na Savi Bohinjki, Kolpi (Radoviči), Soči (Trnovo) ter Nadiži (Robič). Vode za življenje in rast morskih školjk ter morskih polžev ustrezajo zahtevam.

PODZEMNE VODE

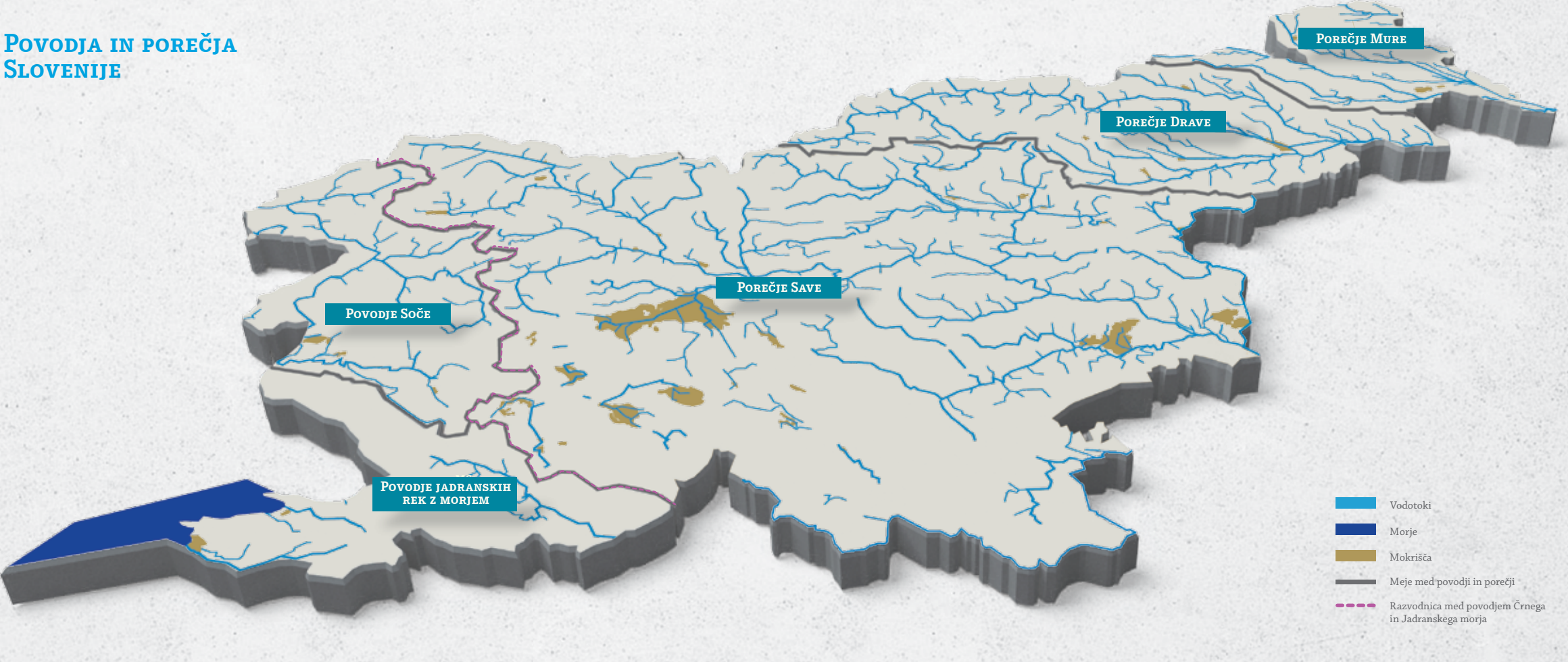
Podzemne vode so najbolj obremenjene v severovzhodnem delu Slovenije v ravninskih prodno-peščenih nanosih rek Dravske, Murske ter tudi Savinjske kotline, in sicer večinoma z nitratom ter ostanki pesticidov.

Iz razpoložljivih oziroma obnovljivih zalog podzemne vode jih odvajamo le 21 %, kar nas uvršča med evropske države z majhno rabo vodnih virov.

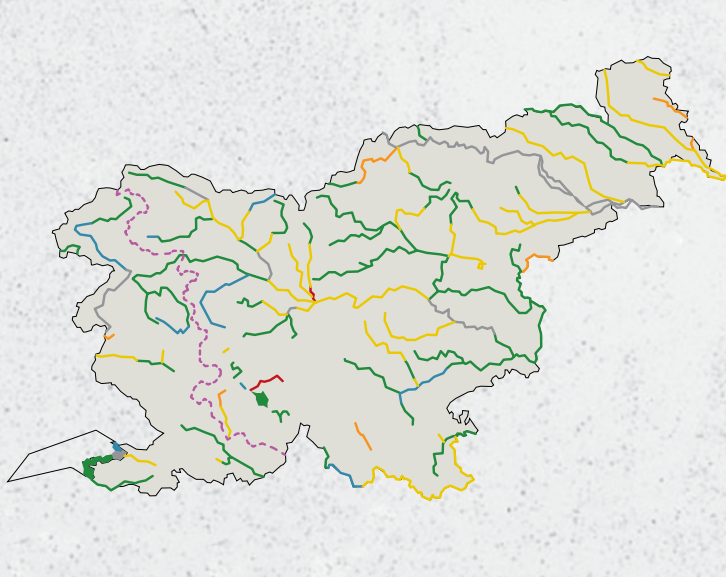
POREČJE: območje, s katerega ves površinski odtok skozi vrsto potokov, rek ali jezer teče v določen vodotok. **POVODJE:** območje, s katerega ves površinski odtok teče preko zaporedja potokov, rek ali jezer v morje.

VODNO OBMOČJE: glavna enota upravljanja povodij. **VODNO TELO:** pomemben in razpoznaven del površinske ali podzemne vode. **MOČNO PREOBLIKOVANO VODNO TELO:** zaradi fizičnih sprememb znatno

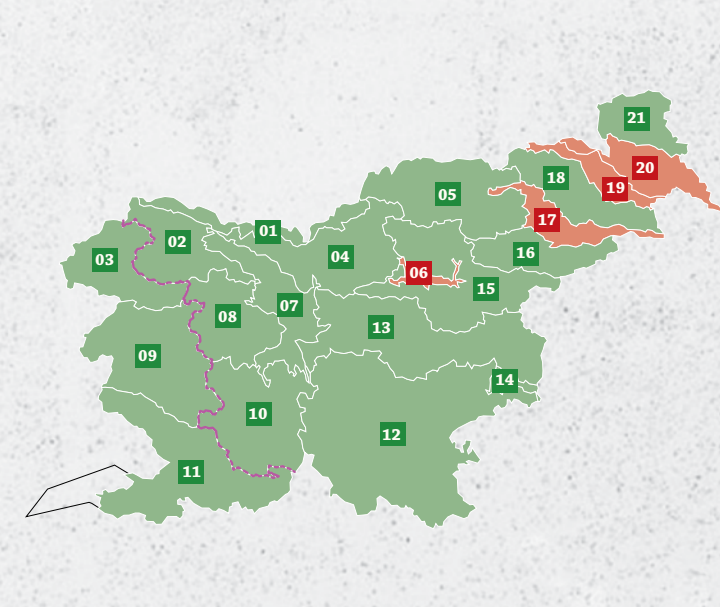
spremenjen del površinske vode. **DOBRO STANJE VODE:** ekološko, kemijsko in količinsko stanje je najmanj dobro. **DOBER EKOLOŠKI POTENCIAL:** vsaj dobro stanje močno preoblikovanega ali umetnega vodnega telesa.

OCENA EKOLOŠKEGA STANJA POVRŠINSKIH VODA (2005-2008)

KEMIJSKO STANJE IN KOLIČINE PODZEMNIH VODA (2005)

KEMIJSKO STANJE	KOLIČINE	KEMIJSKO STANJE	KOLIČINE
01 Karavanke		11 Obala in Kras z Brkinj	
02 Julijske Alpe v porečju Save		12 Dolenjski Kras	
03 Julijske Alpe v porečju Soče		13 Posavsko hribovje do osrednje Sotle	
04 Kamniško-Savinjske Alpe		14 Krška kotlina	
05 Vzhodne Alpe		15 Spodnji del Savinje do Sotle	
06 Savinjska kotlina		16 Haloze in Dravinjske gorice	
07 Savska kotlina in Ljubljansko Barje		17 Dravska kotlina	
08 Cerkljansko, Škofjeloško in Polhograjsko hribovje		18 Zahodne Slovenske gorice	
09 Goriška brda in Trnovsko-Banjska planota		19 Vzhodne Slovenske gorice	
10 Kraška Ljubljana		20 Murska kotlina	
		21 Goričko	

NAJVEČJI IZZIVI

Obstajajo izzivi, za katere že danes vemo, da nas kljub izvajanju vseh načrtovanih temeljnih ukrepov lahko ustavijo pri prizadevanjih za doseganje dobrega stanja voda do leta 2015.

Hidromorfološke obremenitve so v Sloveniji skupni okoljski problem, ki ogroža doseganje ciljev Načrta upravljanja voda. Na vodnem območju Jadranskega morja je zaskrbljujoče še onesnaževanje površinskih voda z organskimi snovmi v povodju Soče in obalnega morja z nevarnimi snovmi. Na celotnem vodnem območju Donave je naš največji okoljski problem onesnaževanje površinskih voda s posebnimi onesnaževali, podzemnih voda pa z dušikom ter pesticidi. V porečju Mure je problematično še onesnaževanje s hranili.

ORGANSKE SNOVI

Na podlagi podatkov iz zadnjih let je na sistem javnega odvajanja in čiščenja odpadne vode priključenih približno 45-50 % vseh prebivalcev. Leta 2017 naj bi bilo takšnih že 70 % prebivalcev. Dodatni ukrepi obsegajo tudi nadgradnjo osnovnega čiščenja komunalne odpadne vode in celovito preprečevanje ter nadzorovanje onesnaževanja.

DUŠIK IN FOSFOR

Zaradi onesnaževanja s hranili, predvsem dušikom in fosforjem, 10 % vodnih teles površinske vode na vodnem območju Donave in 6 % na

vodnem območju Jadranskega morja ne bo oziroma verjetno ne bo doseglo okoljskih ciljev do leta 2015. Vpeljava boljših kmetijskih praks bo predvidoma zmanjšala onesnaženje s hranili iz kmetijstva.

NEVARNE SNOVI

Da bi lažje obvladovali zmanjševanje vnosa nevarnih snovi v okolje, je določen nabor prednostnih snovi, ki zahtevajo največ pozornosti. Pomanjkljivo poznavanje izvorov, poti prenosa, izpustov in izgub nevarnih snovi bomo izboljšali z rednim spremljanjem stanja ter poročanjem. Načrtujemo tudi ustrezno obdelavo snovi iz industrijskih izpustov ter krepitev preventivnih in varnostnih ukrepov na onesnaženih območjih. Dodatno bomo poskusili doseči cilje z nadgrajevanjem obstoječih ter gradnjo novih čistilnih naprav z biološkim čiščenjem in z odstranjevanjem nevarnih snovi iz izdelkov.

POSEGI V PROSTOR

Številni načrtovani infrastrukturni objekti bodo na novo preoblikovali površinske vode in posegli v režim podzemnih vod. Pri tem bo potrebno načrtovati čim manjši vpliv na vodne tokove in prerazporejanje vodnih količin ter predvideti protiukrepe za blažitev teh vplivov. Da bi omiliili vplive posegov iz preteklosti, bomo morali na različnih mestih poskrbeti za vzpostavitev ponovnih povezav z reko, omogočiti prehode za ribe in izboljšati ekološko stanje. Poseben izziv pa bo tudi zmanjšanje bioloških obremenitev, predvsem vnosa tujerodnih vrst v vode.

PODZEMNA ONESNAŽENJA

Uveljaviti bomo morali izvajanje prepovedi neposrednih izpustov onesnaževal v podzemno vodo in izvajanje načela preprečevanja vnosa nevarnih snovi ter omejevanja vnosa vseh drugih snovi v podzemno vodo. Zmanjšati moramo izgube onesnaževal iz tehničnih naprav ter omejiti vpliv morebitnih onesnaženj ob nesrečah.

ZALOGE VODE

Povsod bomo uvedli nadzor nad preveliko rabo vode, hkrati pa zagotovili učinkovito izdajanje pravic za odvzeme. Vpeljali bomo tudi bolj ustrezno ceno vode za odvzem in razdeljevanje sveže vode, kot tudi za odvajanje ter čiščenje odpadne vode.

OD EKSTREMNEGA VREMENA DO SUŠ IN POPLAV

Pričakujemo lahko večje regionalne težave zlasti zaradi naslednjih učinkov spreminjanja podnebja:

- > večje pogostosti in jakosti posameznih nevarnosti (poplave, zemeljski ter snežni plazovi, erozija, hidrološka suša);
- > sprememba padavinskih in pretočnih režimov;
- > pomanjkanje vode;
- > poslabšanje ekološkega ter kemijskega stanja voda.

